Hallintopoliittinen osasto
Resurssipoliittinen osasto

Puolustusministeriön näkökohtia ReArm-suunnitelmasta

ReArm koostuu viidestä pilarista; 1) uudesta 150 miljardin euron SAFE-lainainstrumenttista puolustusinvestointien vauhdittamiseksi, 2) finanssipoliittisten sääntöjen lievennyksistä, 3) EU-budjetin joustavasta käytöstä puolustusinvestointeihin (koheesiovarat), 4) Euroopan investointipankin rahoitusmahdollisuuksien laajentamisesta, 5) yksityisen pääoman käyttömahdollisuuksien helpottamisesta. Merkittävimmät ReArmin pilarit ovat 1-3, jotka voivat tuottaa lyhyellä aikavälillä eniten lisäarvoa.

Lisäksi komission tavoitteena on, että tulevassa EU:n rahoituskehyksessä (MFF) huomioidaan EU:n puolustuksen tarpeet hyvin puolustusteollisuuden kilpailukyvyn näkökulmasta. MFF:ssä Suomen puolustushallinnon painopisteet ovat monenvälinen TKI-yhteistyö, tuotantokapasiteetin nosto sekä sotilaallinen liikkuvuus.

ReArm lisää rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksia jäsenmaiden kasvavissa puolustushankinnoissa, mutta tässä vaiheessa on kuitenkin hyvin epävarmaa, kuinka paljon ehdotuksilla todellisuudessa tulee olemaan vaikuttavuutta Euroopan puolustusmenojen kasvattamisessa ja haluavatko jäsenmaat lopulta käyttää mieluummin muita keinoja puolustushankintojen lisäämiseen. Ehdotettujen toimenpiteiden vaikuttavuus riippuu jäsenmaiden tahtotilasta käyttää ja hyödyntää tarjottuja mekanismeja.

Pilari 1: SAFE-väline

SAFE-välineen asetusta käsitellään parhaillaan COREPER-tasolla. Välineestä myönnettäisiin jäsenmaille enintään €150 mrd. lainarahoitusta tukemaan yhteishankintoja. Ensimmäisten 12 kk ajan olisi myös mahdollista ottaa lainaa kansallisiin hankintoihin. Puolustushallinnon näkökulmasta, ehdotetun SAFE-lainainstrumentin hyöty on erityisesti siinä, että Suomen puolustusteollisuudelle ja Puolustusvoimille tarjoutuu mahdollisuus päästä kiinnostaviin yhteishankintoihin mukaan tai jopa niitä johtamaan.

Asetus mahdollistaisi myös olemassa olevien puitesopimusten avaamisen uusille osapuolille. Tämä helpottaisi uusien maiden osallistumista myös Suomen puolustusteollisuuden hankkeisiin. Lisäksi SAFE-välineen hankintoja voitaisiin PUTU-direktiivistä poiketen toteuttaa suorahankintoina, ilman kilpailuttamista. Asetuksen poikkeus nopeuttaisi puolustushankintojen solmimista.

Puolustushallinnolle on keskeistä maiden mahdollisuus joustavasti liittyä yhteishankintoihin ja mahdollisimman joustavat lainaehdot, jotta mahdollisimman moni jäsenmaa haluaa aidosti hyödyntää esitettyä välinettä. Väline myös luo mahdollisuuksia tuoda esille Suomenpuolustusteollisuuden kärkihankkeita (mm. panssaroituja ajoneuvoja) ja kannustaa uusia maita osallistumaan niihin. Yhteishankinnat tulisikin nähdä laajana käsitteenä kattaen myös yhteishankkeet, joissa jäsenmaat yhdessä kehittävät suorituskykyjä.

SAFE-mahdollistaa myös lainanottamisen yhteishankintoja tukevaan teolliseen infrastruktuuriin ml. tuotantokapasiteetin kasvattamiseen. Tämä on tärkeää, koska EU-toimien yhtenä keskeisenä tavoitteena tulisi olla kriittisten suorituskykyjen tuotantokapasiteetin nostaminen, jota voidaan osaltaan tukea välineestä tuettavilla yhteishankinnoilla vahvistaen samalla yritysten pitkän aikavälin tilausnäkymää. Rajallinen tuotantokapasiteetti on yksi keskeinen pullonkaula Euroopan puolustuskyvyn kasvattamisessa.

On kuitenkin tärkeä huomioida, että SAFE-välineellä on myös kelpoisuusehtoja ja rajoitteita koskien valmisteluaikatauluja, kolmansien maiden osallistumista, hankintojen alkuperämaata sekä sitä, kuinka suuri osuus puolustustarvikkeiden komponenteista voidaan hankkia EU:n ulkopuolelta ja mitä suorituskykyalueita lainarahoituksella voi rahoittaa. Suomelle on keskeistä mahdollistaa läheisten kumppanimaiden osallistuminen puolustusalan toimitusketjuihin.

Lisäksi on tärkeä huomioida, että osallistuminen esitettyyn välineeseen ja muihinkin tuleviin aloitteisiin vaatii Suomesta löytyvää ammattitaitoa ja kilpailukykyistä puolustusmateriaalia hankintaneuvotteluihin, mutta myös henkilöresursseja tavoitteiden saavuttamiseksi.

SAFE-asetusehdotuksesta käydään asetusneuvottelut jäsenmaiden kesken ja niissä on pyrittävä vielä varmistamaan, että maapuolustukselle tärkeä maataistelukyky on mukana priorisoitujen suorituskykyjen listalla. Edellä mainittu suorituskykyalue on alustavasti mukana puheenjohtajan kompromissiesityksessä.

Pilari 2: EU:n Finanssipoliittisten sääntöjen väliaikainen lievennys

Komissio ehdottaa, että jäsenmaille annetaan mahdollisuus aktivoida vakaus- ja kasvusopimuksen kansallinen poikkeuslauseke (National Escape Clause (NAC)), jotta jäsenmailla on kohtuullisesti aikaa sopeutua puolustusmenojen väliaikaisen kasvun budjettiseurauksiin. Poikkeamaa saa soveltaa neljän vuoden ajan.

Koskisi automaattisesti kaikkia SAFE-instrumenttiin liittyvä kuluja neljän vuoden ajan (EU-tasolla yhteensä 150 mrd. €) ja ainoastaan puolustusmenoja. Jäsenmaat pyytävät poikkeuslausekkeen aktivointia huhtikuussa, jonka jälkeen mahdollinen voimaantulo alkaisi heinäkuuhun mennessä.

Ehdotus edesauttaa Suomen kriittisiä suorituskykyhankintoja ilman rajoituksia (vrt. SAFE-yhteishankintojen ehdot) ja tukee myös SAFE-lainarahoituksen käyttöä Suomen kannalta tarpeellisiin hankintoihin. Lisäksi se tukee Suomen puolustusmenojen kasvattamisen myös Naton suorituskykytavoitteiden toteuttamiseen.

Pilari 3: Nykyisten EU-rahoitusinstrumenttien joustavampi käyttö puolustusinvestointeihin

Koheesiorahoitusta voi uudelleen kohdentaa resilienssiin, varautumiseen ja puolustusvalmiuksiin sekä riippuvuuksien vähentämiseen, tukeen puolustuskapasiteetin kehittämistä ja kilpailukykyä varten sekä energiainvestointeihin. Rahoituksella voi tukea tuotannollisia investointeja koko EU:n alueella ja kaiken kokoisissa yrityksissä. Toisessa komission esitykseen sisältyvässä

erityistavoitteessa kehitetään kriisinkestävää puolustus- tai kaksikäyttöinfrastruktuuria sotilaallisen liikkuvuuden edistämiseksi EU:ssa. Myös puolustustarvikkeiden kehittämisen ja valmistamisen tukeminen on mahdollista. Tukikelpoisten toimien rajaukset sidottaisiin SAFE-asetuksen määritelmiin puolustustarvikkeista ja muista puolustustarkoituksiin käytettävistä tuotteista. Puolustushallinto selvittää parhaillaan mahdollisia kriittisiä puolustushankkeita, joihin rahoitusta voisi kohdentaa.

Muuta

Komissio aloittaa strategisen dialogin puolustusteollisuuden kanssa ja julkaisee puolustusalan omnibusin kesäkuussa 2025, jonka on tarkoitus yksinkertaistaa sääntelyä. Sääntelyn yksinkertaistamisessa ja yhdenmukaistamisessa aiotaan keskittyä sekä puolustusalalle ominaiseen sääntelyyn ja menettelyihin sekä muihin aloitteisiin, jotka voivat vaikuttaa Euroopan puolustusteknologiseen ja -teolliseen pohjaan. Esitetään mm. puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevan direktiivin (v. 2026) sekä puolustustuotteiden siirtodirektiivin tarkistamista.

Suomi pitää hyvänä, että komissio tarkastelee puolustuksen lainsäädäntökehikkoa pyrkien yksinkertaistamaan ja tehostamaan sitä tiiviissä yhteistyössä puolustusteollisuuden kanssa. Erityisen tärkeää on vähentää pk-yritysten hallinnollista taakkaa puolustusalan rahoitusohjelmissa (esim. Euroopan puolustusrahastossa, EDF).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi